

Inhoudsopgave

0.1 Belangrijkste bevindingen.....	2
0.2 Ten geleide.....	2
1. Kerncijfers WIA.....	3
1.1. Ontwikkeling instroomcijfers WIA	3
1.2. Mutaties toekenningspercentage WIA.....	8
1.3. Huidig bestand WIA	9
1.4. Uitstroom WIA en heropeningen	10
1.5 Langetermijnraming WIA	11
1.6. Sectorale ontwikkelingen WIA	12
2. Oorzaken toename WIA-instroom.....	13
2.1 Stijging Aow-gerechtigde leeftijd	13
2.2 Afschaffen VUT- en prepensioen	14
2.3 Toename instroomkans vrouwen	14
2.4 Conjunctuur	14
3. Overige onderzoeksvragen	15
3.1 Objectiviteit claimbeoordelingen	16
3.2 Ontwikkelingen arbeidsmarkt en de claimbeoordeling.....	16
Bijlage A: Aanvullende tabellen.....	17

Analyse WIA

0.1 Belangrijkste bevindingen

In deze paragraaf worden kort en bondig de belangrijkste bevindingen uit de analyse weergegeven:

- De Wet Beperking Ziekteverzuim Arbeidsongeschikte Vangnetters (Bezava) heeft tot een lagere instroom in de WGA van vangnetters geleid. Deze afname is waar te nemen tussen 2014 en 2015. Daarna is de instroom van zowel vangnetters als niet-vangnetters in de WIA toegenomen.
- De toename van de instroom zit vooral geconcentreerd bij vrouwen en 60-plussers. De instroomkans van mannen onder de 60 jaar verandert nauwelijks.
- In de WGA neemt het aandeel psychische klachten toe; in de IVA is juist het aandeel bewegingsapparaat toegenomen.
- De toename van de WIA van zieke werknemers is geconcentreerd in een aantal bedrijfstakken. Met name in de bedrijfstakken Gezondheid, Overheid overig, Overheid onderwijs, en Financieel & diensten is de instroom van zieke werknemers toegenomen. In deze bedrijfstakken is sprake van een toename van aantal stress-gerelateerde ziektebeelden. Dit zijn ook bedrijfstakken waar relatief veel vrouwen werken.
- De WIA doet haar werk; werkhervatting is de afgelopen jaren toegenomen en het aandeel arbeidsongeschikten in de verzekerde populatie neemt steeds verder af.
- De toename van de instroom in de WIA kan grotendeels verklaard worden met een aantal redenen:
 - De *Aow-leeftijd* neemt toe. Hierdoor werken mensen langer door en kunnen ze tot op latere leeftijd arbeidsongeschikt raken.
 - Het afschaffen van vervroegde uittredingsregelingen (VUT-regelingen) en prepensioenregelingen. Vroeger gingen mensen die relatief wat minder gezond waren vaak met de VUT of met een prepensioenregeling. Deze bestaan niet meer. Daardoor blijft ook een relatief wat minder gezonde populatie actief op de arbeidsmarkt die een hogere kans op WIA heeft.
 - De instroomkans van vrouwen neemt toe. Het is onduidelijk wat de precieze oorzaak hierachter is. Hiervoor zou aanvullend onderzoek nodig zijn.
 - Het aantal verzekerden is toegenomen in de afgelopen jaren. Dit werkt met een vertraging van 2 jaar door in de WIA-instroom. Met name in de groep 60 jaar en ouder is het aantal verzekerden sterk toegenomen. Aangezien zij ook de hoogste instroomkans hebben werkt dit het zwaarst door in de WIA-instroom.
- Het effect van conjunctuur op de WIA-instroom is niet bekend. De WIA bestaat nog maar "kort", waardoor er nog niet veel duidelijk is over de relatie tussen conjunctuur en WIA. Wel is duidelijk dat WW-gerechtigden en tijdelijke werknemers een hogere instroomkans hebben dan reguliere werknemers.

0.2 Ten geleide

De data in de analyse heeft betrekking op de periode van voor de coronacrisis. Over de effecten van de coronacrisis op de WIA is daarom ook niets terug te vinden in deze analyse.

1. Kerncijfers WIA

1.1. Ontwikkeling instroomcijfers WIA

Algemene ontwikkelingen

Deze analyse van de WIA begint met de cijfers van de instroom in de WIA. In tabel 1 is de instroom in de WIA weergegeven, met een uitsplitsing naar eigenrisicodragers en publiek verzekerde werkgevers.

Tabel 1: Instroom WIA

Instroom WIA	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ¹
WGA-publiek	23.369	21.725	24.419	25.806	25.803	26.715
WGA-ERD	5.312	5.495	6.003	5.448	5.965	7.362
IVA	8.195	8.543	9.589	10.481	11.648	11.733
Totaal	36.876	35.763	40.011	41.735	43.416	45.810

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Wat opvalt in de instroomcijfers is een forse toename van de instroom van eigenrisicodragers in de WGA in 2019. Dit valt te verklaren omdat in 2017 een koppeling is gemaakt tussen WGA-vast en WGA-flex voor het eigenrisicodragerschap. Sinds dat jaar is het mogelijk om voor het gehele WGA-risico eigenrisicodragers te worden en niet alleen voor het vaste personeel. Dat werkt met een vertraging van twee jaar door in de instroom van eigenrisicodragers in de WGA (de ziekteperiode). Echter is er geen tegengesteld effect waar te nemen bij de WGA-publiek. De WIA-instroom neemt dus over de gehele linie toe. Hier wordt later uitvoerig verder op ingegaan.

Er kunnen twee groepen onderscheiden worden in de instroom in de WIA. Dat zijn de werknemers met een vast contract die na 2 jaar loondoorbetaling bij ziekte de WIA instromen en vangnetters die (vaak) een tijdelijk contract hebben en via de Ziektewet de WIA instromen. In de eerste tabel valt op dat de instroom in 2015 is afgenomen ten opzichte van 2014. Dit hangt (waarschijnlijk) samen met de Wet beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vangnetters (Bezava). De Wet Bezava² is namelijk ingegaan op 1 januari 2013. De eerste effecten van deze maatregelen zijn te zien van 1 januari 2015. Dit blijkt overigens ook uit tabel 2. Waar het aantal vangnetters in de WGA-instroom fors daalt in 2015. Voor de IVA (tabel 3) geldt niet dat het aantal vangnetters is afgenomen. De maatregelen uit de Wet Bezava lijken hiermee relatief weinig effect te sorteren op de zwaardere arbeidsongeschiktheidsgevallen. Dit valt te verklaren vanuit het feit dat IVA-gerechtigden duurzame beperkingen hebben en ook minder goed te re-integreren vallen. Financiële prikkels zijn minder effectief voor deze groep.

Vanaf 2016 ligt de instroom van vangnetters in de WGA weer (nagenoeg) op hetzelfde niveau als in 2014. Dit betekent niet dat het effect van de Wet Bezava maar éénmalig was. Er speelt hier namelijk een ander effect. Als gevolg van de economische crisis was het aantal WW-gerechtigden fors toegenomen. Dit werkt met een vertraging van 2 jaar door in de instroom van vangnetters in de WIA. Dit effect is geconstateerd vanaf 2016.³

Tabel 2: Instroom WGA naar vangnet/niet-vangnet

Instroom WGA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vangnetter	16.843	15.053	16.771	16.918	16.196	16.798
Niet-vangnetter	11.838	12.167	13.651	14.336	15.572	17.279
Totaal WGA	28.681	27.220	30.422	31.254	31.768	34.077

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel 3: Instroom IVA naar vangnet/niet-vangnet

¹ Cijfers in 2019 betreffen voorlopige cijfers. Dit geldt voor alle data voor 2019 afkomstig uit de kwantitatieve informatie van het UWV.

² In de Wet Bezava is geregeld dat er een eerstejaars ziektewet-beoordeling komt voor vangnetters. Als zij meer dan 65% arbeidsgeschikt blijken te zijn bij deze beoordeling stromen zij niet in het tweede ziektejaar in (en in potentie ook niet in de WIA). Daarnaast is in de Wet Bezava premiedifferentiatie geregeld voor de ZW.

³ Zie ook UWV kennisverslag 2017-5 "Wat is er aan de hand met de WIA?".

Instroom IVA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vangnetter	2.984	3.033	3.560	3.920	4.068	3.977
Niet-vangnetter	5.211	5.510	6.029	6.561	7.580	7.756
Totaal IVA	8.195	8.543	9.589	10.481	11.648	11.733

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Als gezegd valt op dat de instroom over de gehele linie is toegenomen. Dit is het geval vanaf 2016. Zowel de instroom in de WGA is toegenomen als de instroom in de IVA.

Voorschotten

Indien het voor het UWV niet mogelijk is om het recht op WIA vast te stellen voordat het einde van de wachttijd voor de WIA is verstreken, dan kan het UWV overgaan tot het verstrekken van een voorschot. In de registratie komen deze voorschotten terug als instroom in de WGA 80-100. Deze cijfers kunnen ontwikkelingen in de instroom potentieel wat vertekenen. In tabel 4 staat het aantal voorschotten in de afgelopen jaren weergegeven. Daarbij valt op dat met name in 2019 het aantal verstrekte voorschotten relatief hoog lag. Dat betekent dat de uiteindelijke instroomstijging die in tabel 1 is te zien tussen 2019 en 2018 wat minder groot zal zijn geweest. Wel is het zo dat de meeste voorschotten uiteindelijk ook tot een WIA-uitkering zullen leiden aangezien ca. 2/3^e van de WIA-beoordelingen leidt tot een uitkering (zie ook paragraaf 1.2).

Tabel 4: Voorschotten

Voorschotten	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA	2529	1864	2679	2580	2261	4442

Bron: Cijfers UWV

Geslacht

De instroom kan verder uitgesplitst worden naar leeftijd en geslacht. De uitsplitsing van de instroom naar geslacht staat weergegeven in tabel 5.

Tabel 5: Instroom in de WIA naar geslacht

Geslacht	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA-Man	14.110	13.245	14.326	14.495	14.406	15.002
WGA-Vrouw	14.569	13.970	16.095	16.759	17.362	19.075
IVA-Man	4.499	4.624	5.121	5.428	6.026	6.002
IVA-vrouw	3.696	3.914	4.458	5.053	5.622	5.731
Onbekend	2	10	11	0	0	0
Totaal WIA	36.876	35.763	40.011	41.735	43.416	45.810

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Wat opvalt is dat de instroom van zowel mannen als vrouwen toeneemt. Maar als wordt gekeken naar het aandeel mannen/vrouwen dat de WIA instroomt valt op dat er toename te zien is bij vrouwen. Oftewel sinds 2016 stijgt de instroom van vrouwen harder dan bij de mannen. Dit is goed te zien in tabel 6 die het aandeel mannen/vrouwen in de WIA-instroom weergeeft. In de bijlage is volledigheidshalve ook het aantal mannen en vrouwen in de WIA-instroom weergegeven.

Tabel 6: Aandeel naar geslacht WIA-instroom

Geslacht	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA-Man	38%	37%	36%	35%	33%	33%
WGA-Vrouw	40%	39%	40%	40%	40%	42%
IVA-Man	12%	13%	13%	13%	14%	13%
IVA-vrouw	10%	11%	11%	12%	13%	13%
Aandeel man	50%	50%	49%	48%	47%	46%
Aandeel vrouw	50%	50%	51%	52%	53%	54%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Het valt op dat het aandeel vrouwen eigenlijk al jaren hoger ligt in de WGA ten opzichte van mannen. Het aandeel vrouwen in de WGA is sinds 2014 verder toegenomen. Terwijl vrouwen oorspronkelijk relatief minder vaak in de IVA terecht kwamen is dat inmiddels gelijkgetrokken met mannen. Verderop in deze analyse zal nog nader ingegaan worden op de instroomkansen van mannen en vrouwen.

Leeftijd

In tabel 7 en 8 staat de instroom in de WIA uitgesplitst naar leeftijdscategorie.

Tabel 7: Instroom in de WGA naar leeftijdscategorie

Leeftijdsklasse (WGA)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
t/m 24 jaar	610	484	493	445	497	589
25 t/m 34 jaar	4.900	4.494	4.601	4.568	4.770	5.292
35 t/m 45 jaar	6.637	6.097	6.710	6.712	6.582	7.082
45 t/m 54 jaar	8.876	8.255	9.211	9.312	9.152	9.399
55 t/m 64 jaar	7.619	7.828	9.232	9.894	10.222	10.860
65 t/m AOW gerechtigde leeftijd	39	62	175	323	545	855
Totaal WGA	28.681	27.220	30.422	31.254	31.768	34.077

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel 8: Instroom in de IVA naar leeftijdscategorie

Leeftijdsklasse (IVA)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
t/m 24 jaar	47	35	45	44	57	54
25 t/m 34 jaar	346	320	304	346	377	371
35 t/m 45 jaar	768	763	777	878	851	867
45 t/m 54 jaar	2.386	2.319	2.494	2.639	2.659	2.574
55 t/m 64 jaar	4.630	5.050	5.831	6.300	7.141	7.047
65 t/m AOW gerechtigde leeftijd	18	56	138	274	563	820
Totaal IVA	8.195	8.543	9.589	10.481	11.648	11.733

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Wat opvalt is dat de instroom in de WIA tussen 2014 en 2019 in elke leeftijdscategorie is toegenomen. In de categorie 65 t/m AOW-gerechtigde leeftijd is dit vanzelfsprekend omdat de AOW-gerechtigde leeftijd is toegenomen in deze periode. In de andere leeftijdscategorieën valt met name de stijging van het aandeel 55 t/m 64-jarigen op in de WIA-instroom. Dit is goed te zien in tabel 9 en tabel 10. De verklaring hiervoor lijkt te liggen in het afschaffen van VUT-regelingen.⁴ Vroeger gingen relatief ongezontere mensen vaak met de VUT. Deze blijven nu op de arbeidsmarkt waardoor de instroom van de groep 55 t/m 64-jarigen toeneemt. Op dit effect zal in paragraaf 2 nader in worden gegaan.

Tabel 9: Aandeel instroom in de WGA naar leeftijdscategorie

Leeftijdsklasse (WGA)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
t/m 24 jaar	2%	2%	2%	1%	2%	2%
25 t/m 34 jaar	17%	17%	15%	15%	15%	16%
35 t/m 45 jaar	23%	22%	22%	21%	21%	21%
45 t/m 54 jaar	31%	30%	30%	30%	29%	28%
55 t/m 64 jaar	27%	29%	30%	32%	32%	32%
65 t/m AOW gerechtigde leeftijd	0%	0%	1%	1%	2%	3%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel 10: Aandeel instroom in de IVA naar leeftijdscategorie

⁴ Zie ook bijvoorbeeld UKV 2019-3.

Leeftijdsklasse (IVA)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
t/m 24 jaar	1%	0%	0%	0%	0%	0%
25 t/m 34 jaar	4%	4%	3%	3%	3%	3%
35 t/m 45 jaar	9%	9%	8%	8%	7%	7%
45 t/m 54 jaar	29%	27%	26%	25%	23%	22%
55 t/m 64 jaar	56%	59%	61%	60%	61%	60%
65 t/m AOW gerechtigde leeftijd	0%	1%	1%	3%	5%	7%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Diagnose

Voor de analyse is ook de uitsplitsing gemaakt van de WGA- en IVA-instroom naar diagnosehoofdgroep. Alhoewel het aandeel in de instroom naar diagnosehoofdgroep redelijk stabiel is tussen 2014 en 2019 valt op dat het aandeel psychische stoornissen in de instroom licht toeneemt. Dit is te zien in tabel 11 en 12.

Tabel 11: Aandeel instroom in de WGA naar diagnosehoofdgroep

Diagnosehoofdgroep (WGA)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuwvormingen ⁵	6%	7%	7%	7%	7%	6%
Psychische stoornissen	41%	41%	42%	42%	43%	43%
Zenuwstelsel	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Hart- en vaatstelsel	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Bewegingsapparaat ⁶	23%	21%	22%	21%	20%	19%
Overig	17%	17%	16%	16%	17%	16%
Onbekend	3%	3%	3%	3%	4%	6%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel 12: Aandeel instroom in de IVA naar diagnosehoofdgroep

Diagnosehoofdgroep (IVA)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nieuwvormingen	19%	20%	18%	17%	17%	17%
Psychische stoornissen	11%	10%	11%	11%	11%	12%
Zenuwstelsel	14%	14%	14%	14%	12%	12%
Hart- en vaatstelsel	15%	14%	14%	14%	13%	12%
Bewegingsapparaat	16%	16%	17%	18%	19%	19%
Overig	19%	19%	19%	19%	20%	19%
Onbekend	7%	7%	8%	7%	8%	8%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Psychische ziektebeelden

Een verdere analyse van de diagnosecodes geeft geen reden voor de stijging van de instroom, maar geeft wel inzichten in de redenen achter arbeidsongeschiktheid door psychische ziektebeelden.

De grootste diagnosegroepen binnen de hoofdgroep psychische ziekten zijn depressieve episodes (36,2% in 2019), Burn-out (11,3%), overige aanpassingsstoornissen (11%) en posttraumatische stressstoornis (8,8%). Deze 4 stoornissen vertegenwoordigen tweederde van de instroom in de groep psychische ziekten en zijn allen stress gerelateerd. De grootste toename zit bij burn-out. Het aandeel depressieve periodes daalt wat, maar is nog steeds verreweg de grootste groep. Het is belangrijk om hierbij op te merken dat dit aanhoudende klachten betreft, omdat er een ziekteperiode van twee jaar vooraf gaat aan de WIA.

⁵ Ziekelijke weefselontanding. Er worden zowel goedaardige als kwaadaardige gezwellen (kanker), inclusief kwaadaardige bloedziekten onder verstaan (ICD-10 codes C00-D48).

⁶ Alle aandoeningen die op de een of andere wijze de houding en/of beweging van het lichaam negatief beïnvloeden en een lichamelijke handicap tot gevolg kunnen hebben.

Waarom er sprake is van een toename van psychische ziektebeelden is onduidelijk. Mogelijk kan dit ook te maken hebben met conjunctuur. In een hoogconjunctuur kan er meer sprake zijn van stress dan in een laagconjunctuur. Echter is dit niet aan te tonen. Aanvullend onderzoek zou nodig zijn om uit te vinden waarom psychische ziektebeelden toenemen.

Instroomkans en verzekerden

Mutaties in de instroom van de WIA kunnen worden uitgesplitst naar 2 factoren. Namelijk de instroomkans en het aantal verzekerden. De instroomkans voor mannen is weergegeven in tabel 13. De instroomkans neemt toe, maar alleen in de leeftijdscategorie 60 jaar en ouder. De toename van de instroomkans in deze groep is te verklaren door het afschaffen van VUT- en prepensioenregelingen en de toename van de Aow-leeftijd. In paragraaf 2 zal hier nader op ingegaan worden.

Tabel 13: Instroomkans WIA mannen

Leeftijd	2014	2015	2016	2017	2018	2019
20 - 24 jaar	0,067%	0,059%	0,067%	0,052%	0,062%	0,067%
25 - 29 jaar	0,200%	0,180%	0,182%	0,172%	0,179%	0,193%
30 - 34 jaar	0,295%	0,287%	0,264%	0,275%	0,274%	0,275%
35 - 39 jaar	0,395%	0,348%	0,375%	0,381%	0,350%	0,367%
40 - 44 jaar	0,464%	0,422%	0,442%	0,458%	0,445%	0,440%
45 - 49 jaar	0,539%	0,494%	0,534%	0,537%	0,528%	0,538%
50 - 54 jaar	0,654%	0,629%	0,676%	0,665%	0,667%	0,631%
55 - 59 jaar	0,934%	0,896%	0,943%	0,960%	0,952%	0,932%
60 - 66 jaar	0,813%	0,861%	1,001%	1,058%	1,176%	1,234%
Totaal WGA	0,490%	0,474%	0,513%	0,521%	0,532%	0,535%

Bron: Cijfers UWV

De instroomkans voor vrouwen laat een ander beeld zien. In tabel 14 is de instroomkans voor vrouwen in de WIA terug te vinden. De instroomkans voor vrouwen is eigenlijk in iedere leeftijdsgroep toegenomen. De stijging is wel het sterkst in de leeftijdscategorie 60 jaar en ouder, maar ook in lagere leeftijdsgroepen is een stijging te zien. Deze valt niet goed te verklaren. In paragraaf 2.3 zal nader ingegaan worden op de instroom van vrouwen in de WIA.

Tabel 14: Instroomkans WIA vrouwen

Leeftijd	2014	2015	2016	2017	2018	2019
20 - 24 jaar	0,099%	0,088%	0,085%	0,082%	0,085%	0,093%
25 - 29 jaar	0,380%	0,346%	0,370%	0,346%	0,367%	0,400%
30 - 34 jaar	0,489%	0,457%	0,478%	0,494%	0,515%	0,544%
35 - 39 jaar	0,504%	0,489%	0,580%	0,585%	0,586%	0,628%
40 - 44 jaar	0,497%	0,512%	0,572%	0,610%	0,607%	0,668%
45 - 49 jaar	0,566%	0,550%	0,624%	0,674%	0,695%	0,767%
50 - 54 jaar	0,719%	0,673%	0,765%	0,807%	0,798%	0,827%
55 - 59 jaar	0,825%	0,835%	0,945%	0,982%	1,032%	1,046%
60 - 66 jaar	0,674%	0,697%	0,878%	0,990%	1,112%	1,174%
Totaal WGA	0,520%	0,511%	0,583%	0,613%	0,640%	0,677%

Bron: Cijfers UWV

In bijlage A staat de instroomkans van mannen en vrouwen nog uitgesplitst naar WGA en IVA. Dit laat hetzelfde beeld zien als hiervoor. De instroomkansen voor mannen blijven ongeveer gelijk met uitzondering van de leeftijdscategorie 55 jaar en ouder. De instroomkansen voor vrouwen nemen daarentegen toe over de hele linie (maar het sterkst in de leeftijdscategorie 60 jaar en ouder). De stijging van de instroomkansen is het sterkst bij de WGA.

Naast de instroomkans kan ook een toename van het bestand aan verzekerden er toe leiden dat de WIA-instroom toeneemt. De afgelopen jaren blijkt het aantal verzekerden voor de WIA te zijn toegenomen. Dit werkt met een vertraging van 2 jaar door in de WIA-instroom. Vooral de toename van het aantal 58-jarigen en ouder werkt sterk door in de WIA-instroom aangezien zij de grootste instroomkans hebben. De jaar-op-jaar mutaties in het verzekerdenbestand zijn hieronder weergegeven. In de bijlage is de mutatie van verzekerden ook uitgesplitst naar man en vrouw. Dit geeft geen andere inzichten.

Tabel 15: Mutatie verzekerden

Leeftijd	2013	2014	2015	2016	2017
18 - 22 jaar	-3,9%	0,3%	3,5%	0,1%	6,0%
23 - 27 jaar	-0,8%	0,8%	1,7%	0,6%	3,0%
28 - 32 jaar	-0,5%	0,9%	1,8%	2,1%	3,4%
33 - 37 jaar	0,3%	0,5%	-0,1%	0,9%	1,9%
38 - 42 jaar	-5,0%	-3,4%	-2,8%	-0,8%	0,9%
43 - 47 jaar	-0,7%	-0,3%	-1,9%	-3,4%	-3,4%
48 - 52 jaar	-0,2%	0,2%	-0,4%	0,0%	1,0%
53 - 57 jaar	1,6%	2,5%	1,7%	1,5%	1,9%
58 - 64 jaar	5,9%	5,7%	4,5%	4,8%	4,4%
Totaal	-0,5%	0,7%	0,8%	0,6%	2,1%

Bron: Cijfers UWV

Ook is nog de uitsplitsing van de instroom in de WGA naar gedeeltelijk en volledig arbeidsongeschikt gemaakt. Uit deze uitsplitsing blijkt dat hier geen (significante) veranderingen hebben plaatsgevonden. Deze tabel is opgenomen in bijlage A.

Tot slot is er voor de analyse nog gekeken naar het aandeel medisch arbeidsongeschikten en arbeidskundig arbeidsongeschikten in de WIA-instroom. Het onderscheid tussen deze twee groepen is dat iemand die arbeidskundig volledig arbeidsongeschikt is nog wel functionele mogelijkheden heeft. Bij medisch arbeidsongeschikten gaat het om een situatie waarin de mogelijkheden om te functioneren zo gering zijn dat de cliënt niet zelfredzaam is of zijn zelfredzaamheid binnen drie maanden zal verliezen of waarin er sprake is van een sterk wisselende belastbaarheid. Uit tabel 16 blijkt dat het aandeel medisch arbeidsongeschikten in de instroom in de WGA 80-100 de afgelopen jaren is afgenomen. Voor de IVA geldt hetzelfde. Dit betekent dat bij de instroom steeds vaker functionele mogelijkheden zijn vast te stellen.

Tabel 16: Aandeel medisch en arbeidskundig WGA 80-100

WGA 80-100	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Medisch	30,1%	30,0%	29,4%	28,0%	27,3%	25,9%
Arbeidskundig	69,9%	70,0%	70,6%	72,0%	72,7%	74,1%

1.2. Mutaties toekenningspercentage WIA

Voor de analyse kijken we ook naar mutaties in het toekenningspercentage. Het toekenningspercentage staat weergegeven in tabel 17.

Tabel 17 Ontwikkeling toekenningspercentage WIA

Aandeel	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toegekende WIA-aanvragen	57%	65%	68%	68%	68%	68%
Afgewezen WIA-aanvragen	43%	35%	32%	32%	32%	32%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Wat opvalt is dat het toekenningspercentage in de WIA tussen 2014 en 2019 fors is toegenomen. Dit valt te verklaren door invoering van de wet Bezava in 2013. In 2015 kwam namelijk voor het eerst de groep vangnetters aan de WIA-poort die een eerstejaarsziektewetbeoordeling (hierna: EZWB) hadden gehad. Bij de EZWB worden de relatief gezondere vangnetters arbeidsgeschikt bevonden, waardoor zij twee jaar ziektewet niet volmaken en de WIA-poort dus ook niet bereiken. De vangnetters die na twee jaar in de ziektewet de WIA-poort bereiken, behoren dan ook relatief vaak tot de ongezonder en zwakkere groep vangnetters. Zij komen vaker in aanmerking voor een WIA-uitkering, waardoor het toekenningspercentage per 2015 logischerwijs is gestegen.

De stijging in het toekenningspercentage in 2016 kan niet volledig verklaard worden.⁷ Mogelijk zal ook hier het afschaffen van de VUT- en prepensioenregelingen een rol spelen. Dit wordt nader beschreven in paragraaf 2.

1.3. Huidig bestand WIA

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van het WIA-bestand, waar de focus in voorgaande paragrafen op de WIA-instroom lag. In tabel 18 is de ontwikkeling van het bestand weergegeven. Daaruit blijkt vanzelfsprekend dat het WIA-bestand nog aan het toenemen is. Dit komt doordat het WIA-bestand nog niet volgroeid is. De WIA is een relatief "jonge" regeling en gemiddeld genomen doen personen meerdere jaren een beroep op de uitkering. Elk jaar is er nog altijd meer instroom dan uitstroom. Dit zal nog tot minimaal 2050 het geval zijn. Al wordt de toename van het bestand wel elk jaar kleiner. Zie daarvoor ook tabel 19.

Tabel 18: Bestand WIA

Bestand (x1.000)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA	148.315	157.597	168.309	178.829	189.584	200.469
IVA	61.295	72.017	85.041	98.141	112.929	127.483
Totaal	209.610	229.614	253.350	276.970	302.513	327.952

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel 19: Mutatie WIA-bestand

Mutatie bestand	2015	2016	2017	2018	2019
WGA	6,3%	6,8%	6,3%	6,0%	5,7%
IVA	17,5%	18,1%	15,4%	15,1%	12,9%
Totaal	9,5%	10,3%	9,3%	9,2%	8,4%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Wat opvalt als verder ingezoomd wordt op het WIA-bestand is dat de IVA sneller toeneemt dan de WGA. Dit komt doordat duurzaamheid van de arbeidsongeschiktheid aan het begin van de WIA-uitkering vaak nog niet kan worden vastgesteld. Naarmate iemand langer in de WGA zit wordt de kans dat hij/zij doorstroomt naar de IVA dan ook groter (dit is ook terug te zien in tabel 21⁸). Hierdoor neemt het aandeel IVA in het totale WIA-bestand elk jaar nog toe (zie tabel 20). Op de lange termijn (2060) verwachten we dat het WIA-bestand voor 47% bestaat uit de WGA en 53% uit de IVA.

Tabel 20: Aandeel WGA/IVA in WIA-bestand

Aandeel	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA	71%	69%	66%	65%	63%	61%
IVA	29%	31%	34%	35%	37%	39%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel 21: Doorstroom WGA naar IVA

Aantal	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Doorstroom WGA naar IVA	6.614	8.457	10.147	10.100	11.720	12.400
Mutatie	-	28%	20%	0%	16%	6%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Daarnaast blijkt dat de doorstroomkans in de WGA over de jaren heen iets toeneemt. Hierbij is de doorstroomkans gedefinieerd als de doorstroom WGA naar IVA als percentage van het bestand WGA in een bepaald jaar. Bij deze doorstroomkans moet wel worden opgemerkt dat deze sterk afhankelijk is van het aantal uitgevoerde herbeoordelingen. Aangezien er tekorten bestaan in het aantal verzekeringsartsen zijn deze doorstroomcijfers vertekend. In een jaar dat er meer

⁷ Zie ook UKV 2017-5.

⁸ Alhoewel enige voorzichtigheid is geboden met conclusies op basis van deze tabel. Want de doorstroom is gelimiteerd door de capaciteit aan herbeoordelingen.

herbeoordelingen kunnen worden uitgevoerd zal het percentage toenemen en in een jaar met minder capaciteit zal het percentage lager liggen.

Tabel 22: Doorstroomkans WGA naar IVA

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Doorstroomkans WGA naar IVA	4,5%	5,4%	6,0%	5,6%	6,2%	6,2%

Bron: Berekening op basis van kwantitatieve informatie UWV

Het is ook relevant om te kijken hoe het aantal arbeidsongeschikten zich in zijn totaliteit ontwikkelt. Er zijn namelijk ook nog WAO-gerechtigden. Het totale aandeel arbeidsongeschikten neemt elk jaar nog af als percentage van het totaal aantal verzekerden. Dit blijkt uit tabel 23. Dit kan als positief worden gezien. Zeker aangezien de pensioenleeftijd is toegenomen en de instroom de afgelopen jaren is toegenomen. Wel moet worden opgemerkt dat dit cijfer waarschijnlijk weer zal gaan stijgen op het moment dat het aantal verzekerden afneemt (bijvoorbeeld door economische crisis).

Tabel 23: Bestand WAO en WIA per 100 verzekerden

Bestand per 100 verzekerden	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WAO en WIA	8,1	8,1	8,1	7,9	7,8	7,7

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tot slot is er nog gekeken naar het activerende karakter van de WIA door te kijken hoeveel WIA-gerechtigden er aan het werk zijn. In tabel 24 staat dit weergegeven. Hier is een positieve ontwikkeling te zien. Het aandeel werkenden in de WGA 35-80 is toegenomen in de afgelopen jaren. Het aandeel werkenden in de WGA 35-80 ligt nog wel onder de 50%. Een verklaring achter de toegenomen arbeidsparticipatie zou kunnen zijn dat de economie sinds 2014 steeds beter is gaan draaien. In de WGA 80-100 zijn kleine schommelingen te zien in het aandeel werkenden. Over het algemeen ligt dit aandeel veel lager dan in de WGA 35-80. Dit komt doordat mensen in de WGA 80-100 geen of een hele kleine restverdiencapaciteit⁹ hebben.

Tabel 24: Aandeel werkenden WIA

Aandeel werkend	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA 35-80	42,8%	43,2%	44,2%	45,2%	47,6%	48,6%
WGA 80-100	7,6%	7,2%	7,1%	7,1%	7,6%	7,8%
Totaal	18,0%	18,0%	18,5%	19,0%	20,1%	20,7%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

1.4. Uitstroom WIA en heropeningen

De (absolute) uitstroom uit de WIA neemt elk jaar toe, doordat het bestand in de WIA elk jaar groter wordt. Als naar de uitstroom uit de WGA wordt gekeken dan valt op dat deze uitstroom met name wordt veroorzaakt door herstel en pensionering.

Het aandeel herstel in de uitstroom neemt de afgelopen jaren af. Dit is op zichzelf niet zo raar omdat mensen gemiddeld genomen steeds langer in de WGA zitten. De kans op herstel neemt af naarmate de WGA-duur toeneemt. Wel is de daling van herstel in het aandeel uitstroom tussen 2018 en 2017 opvallend. Dit zou gedeeltelijk kunnen samenhangen met de capaciteit aan herbeoordelingen. In 2015 en 2016 werden er nog relatief veel herbeoordelingen uitgevoerd.

Tabel 25: Aandeel uitstroom WGA naar reden

Aandeel uitstroom WGA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Herstel/Herbeoordeling	55%	48%	49%	50%	40%	41%
Pensionering	25%	32%	29%	30%	37%	35%
Overlijden	9%	9%	10%	8%	10%	9%
Detentie	2%	3%	3%	2%	3%	3%

⁹ Het bedrag dat een WIA-gerechtigde nog kan verdienen volgens de WIA-beoordeling.

Overige redenen	9%	8%	8%	9%	10%	11%
-----------------	----	----	----	----	-----	-----

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel 26: Aantal herbeoordelingen WIA

Herbeoordelingen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal	25786	31484	35059	28655	27594	29868
Mutatie	-	22%	11%	-18%	-4%	8%

Als er naar de IVA wordt gekeken dan valt op dat uitstroom voor het overgrote deel komt door pensionering en overlijden. Dit is niet raar aangezien deze groep duurzaam volledig arbeidsongeschikt is. Een hoog aantal bij herstel zou dan ook duiden op onjuiste beoordelingen (want dan zijn deze mensen toch niet duurzaam volledig arbeidsongeschikt gebleken). Wel is te zien dat het aandeel pensionering in de uitstroom toeneemt ten opzichte van overlijden. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat IVA-gerechtigden met een hoog overlijdensrisico meestal direct in de IVA instromen (bijvoorbeeld terminaal). Het aandeel IVA-gerechtigden dat eerst in de WGA heeft gezeten voordat ze in de IVA zijn beland neemt toe. Zij hebben mogelijk een wat lagere overlijdenskans waardoor pensionering een belangrijkere reden voor uitstroom wordt.

Tabel 27: Aandeel uitstroom IVA naar reden

Aandeel uitstroom IVA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Herstel/Herbeoordeling	1%	0%	0%	0%	0%	1%
Pensionering	49%	54%	52%	55%	57%	57%
Overlijden	49%	44%	46%	42%	41%	39%
Detentie	1%	1%	0%	0%	0%	1%
Overige redenen	1%	1%	1%	1%	1%	3%

Wanneer een WIA-gerechtigde is uitgestroomd kan de uitkering naar verloop van tijd weer herleven. We noemen dit een heropening. Hiertoe zijn een aantal mogelijkheden:

- De uitkering stopte minder dan 5 jaar geleden, omdat iemand weer 65% of meer van zijn/haar oude loon kon verdienen. En nu is zijn/haar gezondheid verslechterd door dezelfde oorzaak.
- De aanvraag is korter dan 4 weken geleden afgewezen. En de persoon kan sindsdien minder werken, omdat zijn/haar gezondheid slechter is geworden door dezelfde of een andere oorzaak.
- De aanvraag is minder dan 5 jaar geleden afgewezen. Iemand kon namelijk 65% of meer van zijn/haar oude loon verdienen. Nu is zijn/haar gezondheid slechter geworden door dezelfde oorzaak.

Uit tabel 28 blijkt dat het aantal heropeningen licht toeneemt. Dit is in lijn met een toenemende uitstroom en het gegeven dat de WIA nog een ingroeierende regeling is.

Tabel 28: Heropeningen WIA

Heropeningen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA	1.554	1.607	1.757	2.013	1.762	1.794
IVA	193	216	264	309	317	413
Totaal	1.747	1.823	2.021	2.322	2.079	2.207

Bron: UWV kwantitatieve informatie

1.5 Langetermijnraming WIA

SZW heeft ook een doorrekening gemaakt van het bestand en budgettaire beslag van de WIA op de lange termijn (2060). Deze analyse is relevant omdat de WIA nog jarenlang zal blijven groeien.

In 2019 bedroegen de uitgaven aan de WIA €5,9 miljard (Rijksjaarverslag SZW, 2019). De uitgaven aan de WAO bedroegen in 2019 €3,9 miljard (Rijksjaarverslag SZW, 2019). De totale uitgaven aan arbeidsongeschiktheid bedroegen dus ongeveer €9,8 miljard.

De uitkeringslasten van de WIA groeien met 6,4 miljard tussen 2018 en 2060. De grootste verklaring hiervoor is de basis-ingroei (+3,7 mld). De WIA is een ingroeierende regeling, jaarlijks stromen er meer mensen in dan uit. De basisingroei is de groei van de regeling die je krijgt als je

tot en met 2060 rekest met een jaarlijkse instroom van dezelfde omvang als die uit 2018. Een andere grote verklaring is de verhoging van de AOW-leeftijd (+2,6 mld). Daardoor zitten mensen langer in de regeling. In 2060 ligt de AOW-leeftijd naar verwachting op 69 jaar en 6 maanden, 3,5 jaar hoger dan in 2018. De stijging van de AOW-leeftijd zorgt er ook voor dat de arbeidsongeschiktheidsuitgaven (WAO en WIA samen) toenemen.

1.6. Sectorale ontwikkelingen WIA

UWV heeft onderzocht hoe de instroom zich ontwikkelt naar verschillende bedrijfstakken van zieke werknemers die via de loondoorbetaling de WIA zijn ingestroomd.¹⁰ Uit deze analyse blijkt dat de toename van de instroom van zieke werknemers met name geconcentreerd is in een viertal bedrijfstakken. Namelijk in de bedrijfstakken Gezondheid, Overheid overig, Overheid onderwijs, en Financieel & diensten. Deze bedrijfstakken vertegenwoordigen bijna 80% van de instroomstijging in 2016, die voor bijna 80% toe te schrijven is aan vrouwen. In 2017 is de toename met 1.230 minder groot, maar ook nu ligt 60% van de toename in de genoemde 4 bedrijfstakken en betreft 70% van de stijging vrouwen. In onderstaande tabel is weergegeven hoe de instroom zich ontwikkelt naar bedrijfstak.

Deze 4 bedrijfstakken vertegenwoordigen ca. 56% van de totale risicopopulatie en dat aandeel is redelijk stabiel. Opmerkelijk is dat naar verhouding veel vrouwen werken in deze bedrijfstakken: 60% versus 33% in de overige bedrijfstakken. En juist bij vrouwen zien we een relatief grote toename van de instroom.

Parallel aan de toename in de instroomkans in deze 4 sectoren zien we daar een meer dan gemiddelde toename van de instroom van stressgerelateerde ziektebeelden. Wat de oorzaak hierachter precies is, is onduidelijk en niet via data te achterhalen.

¹⁰ Zie <https://www.uwv.nl/overuwv/Images/stijging-wia-instroom.pdf>

Tabel 29: Instroom WIA zieke werknemers naar bedrijfstak

Bedrijfstak	2014	2015	2016	2017	toename in 2016 (%)	toename in 2017 (%)
Landbouw en Voeding, waarvan:	728	814	801	858	-2%	7%
<i>aandeel vrouwen</i>	35%	32%	33%	35%		
Bouw en Hout, waarvan:	779	681	716	663	5%	-7%
<i>aandeel vrouwen</i>	7%	8%	6%	6%		
Industrie sec, waarvan:	1851	1952	2092	2156	7%	3%
<i>aandeel vrouwen</i>	17%	17%	18%	17%		
Winkelbedrijf en groothandel, waarvan:	2027	2147	2224	2409	4%	8%
<i>aandeel vrouwen</i>	57%	54%	58%	55%		
Transport, waarvan:	1017	1062	1148	1271	8%	11%
<i>aandeel vrouwen</i>	23%	27%	25%	27%		
Gezondheid, waarvan:	3651	4028	4775	5071	19%	6%
<i>aandeel vrouwen</i>	88%	89%	89%	89%		
Overheid onderwijs, waarvan:	1305	1228	1493	1592	22%	7%
<i>aandeel vrouwen</i>	71%	67%	68%	68%		
Overheid overig, waarvan:	1725	2121	2437	2662	15%	9%
<i>aandeel vrouwen</i>	44%	43%	45%	46%		
Financieel & diensten, waarvan:	1725	1714	1934	2044	13%	6%
<i>aandeel vrouwen</i>	55%	52%	56%	54%		
Uitzendbedrijf, waarvan:	302	248	222	210	-10%	-5%
<i>aandeel vrouwen</i>	42%	38%	32%	34%		
Overig bedrijf en beroep, waarvan:	1831	1556	1696	1814	9%	7%
<i>aandeel vrouwen</i>	58%	63%	64%	66%		
Totale instroom, waarvan:	17038	17677	19626	20856	11%	6%
<i>aandeel vrouwen</i>	53%	53%	56%	56%		

Bron: UWV onderzoek WIA-instroom (2018)¹¹

2. Oorzaken toename WIA-instroom

In paragraaf 1 is gekeken naar een groot aantal kerngegevens over de WIA. Op basis van die kerngegevens en het beschikbare onderzoek zal in paragraaf 2 nader ingezoomd worden op de oorzaken achter de stijging van de WIA-instroom.

2.1 Stijging Aow-gerechtigde leeftijd

Een eerste verklaring voor de toename in de WIA-instroom is de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd. Sinds 1 januari 2013 wordt de Aow-gerechtigde leeftijd in stapjes verhoogd. Dit heeft twee effecten op de WIA. (1) De instroom in de WIA neemt toe. Mensen kunnen tot op latere leeftijd de WIA instromen. Zo waren er in 2019 1.675 personen boven de 65 die nog de WIA instroomden. Daarnaast werken sommige mensen onder de 65 waarschijnlijk langer door omdat zij pas later recht krijgen op Aow en pensioen. Dit effect op de instroom is lastig te kwantificeren. Het andere effect van de verhoging van de Aow-leeftijd is (2) dat mensen langer in de WIA blijven. Uitstroom wegens pensionering vindt immers pas op een later moment plaats. In 2019 bedroeg het lopende bestand aan WIA-uitkeringen van 65-plussers 19.392 (6% van het totale WIA-bestand).

¹¹ <https://www.uwv.nl/overuwv/kennis-cijfers-en-onderzoek/kennis-onderzoeken/stijging-wia-instroom.aspx>

2.2 Afschaffen VUT- en prepensioen

In paragraaf 1.1 is opgevallen dat de instroomkans van 60-plussers aan het toenemen is. Dit kan verklaard worden door het volgende. Vroeger konden mensen met (een groter risico op) gezondheidsproblemen vervroegd met pensioen via een VUT-regeling of prepensioenregeling. De mensen die bleven doorwerken, waren de mensen zonder gezondheidsproblemen met een relatief laag risico op arbeidsongeschiktheid. Na het afschaffen van vervroegde-uittrekingsregelingen werken alle mensen langer door, en dus ook de mensen met een gezondheidsrisico. Hierdoor stijgt het gemiddelde instroomrisico van ouderen geleidelijk.

Dit is ook terug te zien in tabel 30. Deze geeft het instroomrisico weer voor werknemers jonger dan 60 jaar en werknemers tussen de 60 en 65 jaar. Hierin valt op dat voor beide groepen het instroomrisico is toegenomen maar dat het voor de groep 60 tot 65-jarigen een stuk harder is gegaan. Dit hangt samen met het afschaffen van VUT- en prepensioenregelingen en met de toename van de Aow-leeftijd (paragraaf 2.1). Voor de leeftijdsgroep jonger dan 60 jaar vindt de toename van de instroomkans plaats bij vrouwen. Hierna wordt nader ingegaan op deze toename.

Tabel 30: Instroomrisico naar leeftijdsgroep (instroom per 100 verzekerden)

Instroomrisico WIA	2015	2016	2017	2018	2019
Jonger dan 60 jaar	0,46	0,50	0,51	0,51	0,51
60-65 jaar	0,88	1,06	1,16	1,29	1,34

Bron: UWV kennisverslag 2019-3

2.3 Toename instroomkans vrouwen

In paragraaf 1.1 is opgevallen dat de instroomkans over de gehele linie is toegenomen bij vrouwen. Wat de oorzaak hierachter precies is, is onduidelijk en niet te verklaren in deze analyse. Wel valt de samenhang op met een aantal bedrijfstakken waarin de instroom fors is toegenomen. Dat zijn de bedrijfstakken Gezondheid, Overheid overig, Overheid onderwijs, en Financieel & diensten. Met uitzondering van de sector Financieel & diensten zijn dit sectoren waar relatief veel vrouwen werken. UWV beschrijft een trendmatige verhoging van de kans op arbeidsongeschiktheid in de bedrijfstak Gezondheid. Bij mannen uit zich een verhoging van de kans op arbeidsongeschiktheid bij de 50-plussers maar bij vrouwen is het zichtbaar in alle leeftijdsgroepen. Daarnaast ziet UWV dat stress gerelateerde ziektebeelden een belangrijke component vormen van de stijging van de instroomkans in de WIA bij vrouwen in de bedrijfstak Gezondheid. Ook in de bedrijfstak Overheid en Onderwijs is de instroomkans in de WIA toegenomen de afgelopen jaren, zowel bij mannen als bij vrouwen. Psychische aandoeningen zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor deze stijging bij mannen (70% van de stijging) en bij vrouwen (40% van de stijging).

Uit de nationale enquête arbeidsomstandigheden (2019) van TNO blijkt daarnaast dat vrouwen op vrijwel alle indicatoren van psychosociale arbeidsbelasting (PSA) ongunstiger scoren dan mannen. Zij ervaren minder autonomie, meer taakeisen, een hogere emotionele belasting en meer burn-outklachten. Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen met betrekking tot de werk-privé balans. Vrouwen ervaren wel iets minder vaak dan mannen dat het werk moeilijk is.

Om nader te verklaren waardoor de instroomkans van vrouwen is toegenomen zou aanvullend onderzoek nodig zijn.

2.4 Conjunctuur

De afgelopen jaren is er een sterke economische groei te zien geweest. Deze economische groei ging samen met een toename van de werkzame beroepsbevolking. Dit is terug te zien in tabel 31 waar de toename van het aantal personen dat verzekerd was in de WIA is weergegeven. Bij een gelijkblijvende instroomkans betekent een toename van het aantal verzekerden dat de instroom in de WIA (met een vertraging van 2 jaar) zal toenemen.

Tabel 31: Mutatie verzekerden

Leeftijd	2013	2014	2015	2016	2017
18 - 22 jaar	-3,9%	0,3%	3,5%	0,1%	6,0%
23 - 27 jaar	-0,8%	0,8%	1,7%	0,6%	3,0%
28 - 32 jaar	-0,5%	0,9%	1,8%	2,1%	3,4%
33 - 37 jaar	0,3%	0,5%	-0,1%	0,9%	1,9%
38 - 42 jaar	-5,0%	-3,4%	-2,8%	-0,8%	0,9%

43 - 47 jaar	-0,7%	-0,3%	-1,9%	-3,4%	-3,4%
48 - 52 jaar	-0,2%	0,2%	-0,4%	0,0%	1,0%
53 - 57 jaar	1,6%	2,5%	1,7%	1,5%	1,9%
58 - 64 jaar	5,9%	5,7%	4,5%	4,8%	4,4%
Totaal	-0,5%	0,7%	0,8%	0,6%	2,1%

Bron: Cijfers UWV

Wat de precieze effecten van conjunctuur op de instroomkans voor de WIA zijn, is niet bekend. De WIA bestaat nog maar "kort", waardoor er nog niet veel duidelijk is over de relatie tussen conjunctuur en WIA. Wel is duidelijk dat WW-gerechtigden en tijdelijke werknemers een hogere instroomkans hebben dan reguliere werknemers.

Wat betreft WW-gerechtigden was het bestand in de WW in 2015 op zijn hoogtepunt als gevolg van de economische crisis. Dat betekent dat de WIA-instroom in 2017 op zijn hoogtepunt was vanuit deze groep.¹²

Voor arbeidsrelaties valt op dat het aandeel tijdelijke dienstverbanden in het totaal van arbeidsrelaties is toegenomen. Dit is terug te zien in tabel 32. Dit zou ook een deel van de stijging in de WIA kunnen verklaren. Werkgevers hebben namelijk voor werknemers met een tijdelijk dienstverband minder verplichtingen en minder mogelijkheden om de re-integratie te bevorderen. Tijdelijke dienstverbanden omvatten vanzelfsprekend geen ondernemers aangezien deze niet verzekerd zijn voor de WIA.

Tabel 32: Verhouding typen arbeidsrelaties

Aandeel	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vaste dienstverbanden	78%	76%	75%	74%	74%	73%
Tijdelijke dienstverbanden	22%	24%	25%	26%	26%	27%

Bron: Statline (werkzame beroepsbevolking; positie in de werkring)

Box 1: Conjunctuureffecten WIA

De precieze effecten van conjunctuur op de WIA zijn niet bekend. Wel is het zo dat er in theorie een aantal effecten te verwachten zijn:

- In laagconjunctuur neemt het bestand WW-gerechtigden toe. Zij hebben een relatief hoge instroomkans in de WIA. Hierdoor neemt de instroom in de WIA vanuit deze groep toe als het WW-bestand toeneemt (met een vertraging van 2 jaar).
- In zowel laag- als hoogconjunctuur kan stress een rol spelen in de instroom in de WIA. In laagconjunctuur zal de angst op baanverlies er toe kunnen leiden dat mensen overspannen raken. Aan de andere kant zal in een hoogconjunctuur juist de druk om te produceren kunnen leiden tot psychische klachten.
- In een hoogconjunctuur is het bestand aan werknemers hoger. Daarmee zijn er meer werknemers die potentieel gebruik kunnen maken van de WIA. Omgekeerd zijn er in een laagconjunctuur minder werknemers die potentieel gebruik kunnen maken van de WIA.
- In een hoogconjunctuur is de werkherlevingskans hoger, omdat door krapte op de arbeidsmarkt het vinden van een baan makkelijker is.
- In hoogconjunctuur nemen werkgevers makkelijker werknemers met een gezondheidsbeperking aan vanwege krapte op de arbeidsmarkt. Daardoor zijn er relatief meer verzekerden met een hoger arbeidsongeschiktheidsrisico.

3. Overige onderzoeksvragen

In paragraaf 3 komen een aantal resterende onderzoeksvragen aan bod. Deze hangen niet noodzakelijkerwijs samen met de stijging van de WIA-instroom maar zijn desalniettemin interessant om nader te belichten.

¹² Zie ook UKV 2017-8.

3.1 Objectiviteit claimbeoordelingen

Een vraag die vaak opkomt in relatie tot psychische ziektebeelden is de vraag in hoeverre deze objectief zijn vast te stellen. Meer in het algemeen is in het IBO "geschikt voor de arbeidsmarkt" gekeken naar de objectiviteit van klachten bij de WIA-claimbeoordeling.¹³

Voor het IBO is gekeken naar WIA-claimbeoordelingen van zieke WW'ers tot en met april 2016. Bijna 90% van de mensen met een beoordeling IVA heeft een aandoening uit de categorie gemakkelijk objectiveerbaar. Bij de mensen met een beoordeling WGA is dit ongeveer de helft. Vermoedelijk is dit verschil (deels) het gevolg van de strikte toepassing van het duurzaamheids criterium voor de IVA: het ligt voor de hand dat het voor moeilijk objectiveerbare aandoeningen lastiger is vast te stellen dat toekomstig herstel vrijwel is uitgesloten. Mensen van wie de WIA-claim wordt afgewezen (35-min) hebben, net als mensen met een beoordeling WGA, in ongeveer de helft van de gevallen een aandoening die wordt beschouwd als moeilijk objectiveerbaar. Hierbij moet worden bedacht dat er ook sprake kan zijn van zogenaamde comorbiditeit, oftewel het samengaan van verschillende aandoeningen. Bijvoorbeeld psychische klachten naast lichamelijke klachten.

Bij moeilijk objectiveerbare aandoeningen is er een grotere onzekerheid in de beoordeling, en zal er gemiddeld genomen dus ook meer ruimte zijn om de beoordeling te beïnvloeden. Niemand is graag ziek, maar mensen wier inkomen of inkomenszekerheid ervan afhangt, kunnen zich wel verleiden of gedwongen voelen om hun klachten wat steviger aan te zetten dan ze in werkelijkheid zijn teneinde te voorkomen dat ze geen uitkering (meer) krijgen. Bij de toelating tot de IVA zal dit waarschijnlijk zelden van invloed zijn omdat dit makkelijk objectiveerbare klachten zijn. Bij de toelating tot de WGA is de ruimte voor beïnvloeding groter. Die kan overigens ook de andere kant opgaan als mensen in het gesprek met de verzekeringsarts hun eigen mogelijkheden juist positiever inschatten dan ze in werkelijkheid zijn. Enkele deelnemers aan de focusgroepen (die in het kader van het IBO zijn gehouden) met WIA-gerechtigden gaven aan dat zij de beoordeling van hun arbeidsmogelijkheden door UWV aanvankelijk te pessimistisch vonden, maar dat zij later tot de conclusie waren gekomen dat zij hun beperkingen zelf te licht hadden ingeschat.

3.2 Ontwikkelingen arbeidsmarkt en de claimbeoordeling

Op dit moment wordt er bij werkgevers nagevraagd of functies uit het CBBS ook in deeltijd beschikbaar zijn. In dat geval komen functies meerdere malen voor in het functiebestand. Gezien de huidige arbeidsmarkt kan er echter van uit gegaan worden dat functies – in principe – in deeltijd op de arbeidsmarkt bestaan. Vaak is de urenomvang onderdeel van onderhandeling tussen werkgever en werknemer. Daarnaast bestaat het recht op deeltijd werk met de Wet flexibel werken.

Een interessante variant om daarom nader uit te werken is om standaard alle functies ook in deeltijd in het CBBS op te nemen. Dit is weliswaar geen oorzaak achter de stijgende WIA-instroom maar het is wel een variant die past binnen de huidige tijdsgeest en leidt tot een daling van de WIA-instroom.

¹³ Zie box 4 op pagina 49-50 van het IBO "geschikt voor de arbeidsmarkt"

Bijlage A: Aanvullende tabellen

Tabel A.1 Instroom WIA naar geslacht

Geslacht	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA-Man	14110	13245	14326	14495	14406	15002
WGA-Vrouw	14569	13970	16095	16759	17362	19075
IVA-Man	4499	4624	5121	5428	6026	6002
IVA-vrouw	3696	3914	4458	5053	5622	5731
Onbekend	2	10	11	0	0	0
Totaal WIA	36876	35763	40011	41735	43416	45810

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel A.2: Aandeel instroom WGA naar mate arbeidsongeschiktheid

Instroom WGA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
WGA 35-80	31%	32%	31%	32%	32%	30%
WGA 80-100	69%	68%	69%	68%	68%	70%

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel A.3 Instroomkans WGA - Man

Leeftijd	2014	2015	2016	2017	2018	2019
20 - 24 jaar	0,061%	0,054%	0,059%	0,048%	0,052%	0,059%
25 - 29 jaar	0,185%	0,166%	0,169%	0,159%	0,158%	0,177%
30 - 34 jaar	0,264%	0,261%	0,243%	0,247%	0,247%	0,249%
35 - 39 jaar	0,354%	0,305%	0,333%	0,334%	0,311%	0,324%
40 - 44 jaar	0,407%	0,367%	0,388%	0,391%	0,382%	0,379%
45 - 49 jaar	0,447%	0,411%	0,439%	0,440%	0,429%	0,433%
50 - 54 jaar	0,506%	0,469%	0,510%	0,495%	0,491%	0,474%
55 - 59 jaar	0,621%	0,588%	0,618%	0,641%	0,616%	0,606%
60 - 66 jaar	0,457%	0,481%	0,564%	0,590%	0,619%	0,683%
Totaal WGA	0,372%	0,351%	0,378%	0,379%	0,375%	0,382%

Tabel A.4 Instroomkans WGA – Vrouw

Leeftijd	2014	2015	2016	2017	2018	2019
20 - 24 jaar	0,093%	0,083%	0,080%	0,074%	0,080%	0,086%
25 - 29 jaar	0,361%	0,332%	0,354%	0,325%	0,345%	0,381%
30 - 34 jaar	0,461%	0,427%	0,448%	0,463%	0,484%	0,513%
35 - 39 jaar	0,467%	0,442%	0,537%	0,533%	0,528%	0,575%
40 - 44 jaar	0,442%	0,458%	0,504%	0,535%	0,529%	0,586%
45 - 49 jaar	0,454%	0,446%	0,514%	0,547%	0,564%	0,640%
50 - 54 jaar	0,541%	0,500%	0,575%	0,604%	0,590%	0,620%
55 - 59 jaar	0,551%	0,545%	0,629%	0,645%	0,674%	0,690%
60 - 66 jaar	0,372%	0,359%	0,478%	0,536%	0,577%	0,642%
Totaal WGA	0,414%	0,399%	0,456%	0,471%	0,484%	0,521%

Tabel A.5 Instroomkans IVA – Man

Leeftijd	2014	2015	2016	2017	2018	2019
20 - 24 jaar	0,005%	0,005%	0,008%	0,004%	0,010%	0,008%
25 - 29 jaar	0,016%	0,015%	0,013%	0,013%	0,021%	0,015%
30 - 34 jaar	0,031%	0,026%	0,021%	0,028%	0,026%	0,027%
35 - 39 jaar	0,041%	0,042%	0,043%	0,047%	0,038%	0,043%
40 - 44 jaar	0,057%	0,055%	0,054%	0,067%	0,064%	0,061%
45 - 49 jaar	0,092%	0,083%	0,096%	0,097%	0,099%	0,105%
50 - 54 jaar	0,148%	0,159%	0,166%	0,170%	0,176%	0,157%
55 - 59 jaar	0,313%	0,308%	0,325%	0,319%	0,336%	0,326%
60 - 66 jaar	0,356%	0,381%	0,437%	0,469%	0,556%	0,552%
Totaal IVA	0,119%	0,123%	0,135%	0,142%	0,157%	0,153%

Tabel A.6 Instroomkans IVA – Vrouw

Leeftijd	2014	2015	2016	2017	2018	2019
20 - 24 jaar	0,006%	0,005%	0,006%	0,008%	0,005%	0,007%
25 - 29 jaar	0,019%	0,014%	0,016%	0,022%	0,021%	0,019%
30 - 34 jaar	0,027%	0,030%	0,030%	0,031%	0,031%	0,032%
35 - 39 jaar	0,037%	0,047%	0,043%	0,053%	0,058%	0,053%
40 - 44 jaar	0,055%	0,055%	0,069%	0,075%	0,078%	0,082%
45 - 49 jaar	0,111%	0,104%	0,110%	0,127%	0,131%	0,127%
50 - 54 jaar	0,178%	0,174%	0,189%	0,203%	0,209%	0,208%
55 - 59 jaar	0,274%	0,290%	0,316%	0,337%	0,358%	0,356%
60 - 66 jaar	0,301%	0,338%	0,400%	0,454%	0,534%	0,532%
Totaal IVA	0,105%	0,112%	0,126%	0,142%	0,157%	0,156%

Tabel A.7: Mutatie verzekerden – Man

Leeftijd	2013	2014	2015	2016	2017
18 - 22 jaar	-3,8%	0,5%	4,2%	0,9%	6,6%
23 - 27 jaar	-0,7%	0,8%	2,3%	0,9%	3,5%
28 - 32 jaar	-0,5%	1,0%	2,1%	2,0%	3,4%
33 - 37 jaar	0,3%	0,5%	0,1%	1,1%	2,4%
38 - 42 jaar	-5,2%	-3,5%	-2,7%	-0,8%	1,2%
43 - 47 jaar	-0,9%	-0,6%	-2,4%	-3,9%	-3,4%
48 - 52 jaar	-0,6%	-0,1%	-0,6%	-0,5%	0,9%
53 - 57 jaar	0,8%	2,1%	1,2%	0,6%	1,7%
58 - 64 jaar	4,7%	5,0%	3,7%	3,3%	3,7%
Totaal man	-0,7%	0,6%	0,8%	0,4%	2,2%

Tabel A.8: Mutatie verzekerden - Vrouw

Leeftijd	2013	2014	2015	2016	2017
18 - 22 jaar	-4,0%	0,0%	2,8%	-0,6%	5,5%
23 - 27 jaar	-0,9%	0,8%	1,1%	0,4%	2,4%
28 - 32 jaar	-0,6%	0,7%	1,5%	2,1%	3,3%
33 - 37 jaar	0,2%	0,4%	-0,4%	0,6%	1,3%
38 - 42 jaar	-4,8%	-3,4%	-2,9%	-0,8%	0,6%
43 - 47 jaar	-0,4%	0,0%	-1,3%	-2,9%	-3,3%
48 - 52 jaar	0,3%	0,5%	-0,2%	0,6%	1,2%
53 - 57 jaar	2,6%	3,0%	2,3%	2,4%	2,2%
58 - 64 jaar	7,5%	6,6%	5,7%	6,8%	5,4%
Totaal vrouw	-0,3%	0,8%	0,8%	0,8%	2,0%

Tabel A.9: Uitstroom WGA naar reden

Uitstroom WGA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Herstel/Herbeoordeling	4.995	4.762	4.988	5.612	4.032	4.547
Pensionering	2.248	3.213	2.963	3.413	3.752	3.869
Overlijden	868	923	1.002	916	1.054	1.038
Detentie	226	248	274	271	307	321
Overige redenen	826	773	851	979	1.038	1.223
Totaal	9.163	9.919	10.078	11.191	10.183	10.998

Bron: UWV kwantitatieve informatie

Tabel A.10: Uitstroom IVA naar reden

Uitstroom IVA	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Herstel/Herbeoordeling	25	21	22	34	42	66
Pensionering	2.409	3.321	3.409	4.006	4.911	5.059
Overlijden	2.414	2.713	3.006	3.053	3.495	3.461
Detentie	33	41	30	28	37	53
Overige redenen	62	63	71	106	122	301
Totaal	4.943	6.159	6.538	7.227	8.607	8.940

Bron: UWV kwantitatieve informatie